

Gymnasieskolan

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om gymnasieskolan och hänvisar i huvudsak till gällande bestämmelser, pågående arbeten och vidtagna åtgärder.

Motionerna tar upp frågor om bl.a. behörighetskrav till gymnasieskolan, introduktionsprogram, nya inslag på de nationella programmen, ämnesbetyg, rektorns befogenheter när det gäller avstängning av elever och kommunernas uppföljningsansvar.

I betänkandet finns 14 reservationer (M, SD, C, V, L).

Behandlade förslag

Cirka 60 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Behörighetskrav till gymnasieskolan.....	7
Introduktionsprogram.....	8
Nya inslag på de nationella programmen	11
Ämnesbetyg m.m.....	14
Timplan och nationellt examensprov.....	16
Rektorns befogenheter när det gäller avstängning av elever och kommunernas uppföljningsansvar	19
Övriga frågor	22
Motioner som bereds förenklat.....	25
Reservationer	26
1. Behörighetskrav till gymnasieskolan, punkt 1 (C)	26
2. Behörighetskrav till gymnasieskolan, punkt 1 (L).....	26
3. Nytt introduktionsprogram som kombinerar språkintrödn och yrkesintroduktion, punkt 2 (M).....	27
4. Nivåindelning av elever på språkintrödn, punkt 3 (SD)	28
5. Folkhögskolornas möjlighet att bedriva introduktionsprogrammet språkintrödn, punkt 4 (C)	28
6. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 5 (M)	29
7. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 5 (V).....	30
8. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 5 (L)	30
9. Utvärdering av den kursutformade gymnasieskolan, punkt 6 (M).....	31
10. Ämnesbetyg, punkt 7 (SD, V, L).....	32
11. Timplan och nationellt examensprov, punkt 8 (L).....	32
12. Rektorns befogenheter när det gäller avstängning av elever och kommunernas uppföljningsansvar, punkt 9 (M).....	33
13. Naturbruksprogrammet och särskild behörighet till högskolan m.m., punkt 10 (M).....	34
14. Kvaliteten på praktikperioder på yrkesprogram och målsättning för simkunnighet, punkt 11 (V).....	34
Särskilda yttranden	36
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (M).....	36
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (C).....	36
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (V)	36
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (L).....	36
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (KD).....	37
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	38
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	38

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Behörighetskrav till gymnasieskolan

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5 och

2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 27.

Reservation 1 (C)

Reservation 2 (L)

2. Nytt introduktionsprogram som kombinerar språkintroduktion och yrkesintroduktion

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,

2016/17:3372 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 37 och

2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 40.

Reservation 3 (M)

3. Nivåindelning av elever på språkintröduktion

Riksdagen avslår motion

2016/17:1383 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvis (båda SD).

Reservation 4 (SD)

4. Folkhögskolornas möjlighet att bedriva introduktionsprogrammet språkintröduktion

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2234 av Eva Lindh m.fl. (S),

2016/17:2954 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 24 och

2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 19.

Reservation 5 (C)

5. Nya inslag på de nationella programmen

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4,

2016/17:964 av Eva Lindh m.fl. (S) yrkande 1,

2016/17:1010 av Laila Naraghi (S) yrkande 1,

2016/17:1088 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 5,

2016/17:1346 av Hanna Wigh (SD) yrkande 7,

2016/17:2143 av Eva-Lena Jansson (S),

2016/17:2543 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) yrkande 1,

2016/17:2732 av Emanuel Öz m.fl. (S) och

2016/17:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 12.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (L)

6. Utvärdering av den kursutformade gymnasieskolan

Riksdagen avslår motion

2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 9 (M)

7. Ämnesbetyg

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2,

2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4 och

2016/17:1377 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD).

Reservation 10 (SD, V, L)

8. Timplan och nationellt examensprov

Riksdagen avslår motion

2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1–3.

Reservation 11 (L)

9. Rektorns befogenheter när det gäller avstängning av elever och kommunernas uppföljningsansvar

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1482 av Erik Ottoson (M) yrkande 3 och

2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 12 (M)

10. Naturbruksprogrammet och särskild behörighet till högskolan m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:957 av Johanna Haraldsson (S) och

2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 13 (M)

11. Kvaliteten på praktikperioder på yrkesprogram och målsättning för simkunnighet

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 och

2016/17:731 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 14 (V)

12. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:174 av Richard Jomshof m.fl. (SD),

2016/17:222 av Lotta Finstorp (M),

2016/17:230 av Lotta Finstorp m.fl. (M),

2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 5,
2016/17:413 av Finn Bengtsson och Betty Malmberg (båda M),
2016/17:425 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–4,
2016/17:939 av Lars Eriksson (S),
2016/17:949 av Hanna Westerén m.fl. (S),
2016/17:951 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 3,
2016/17:958 av Sanne Lennström och Agneta Gille (båda S),
2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 6,
2016/17:1137 av Jasenko Omanovic och Kristina Nilsson (båda S),
2016/17:1271 av Christian Holm Barenfeld (M),
2016/17:1278 av Christian Holm Barenfeld (M),
2016/17:1379 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD),
2016/17:1480 av Sten Bergheden (M) yrkande 1,
2016/17:1822 av Fredrik Schulte m.fl. (M) yrkande 4,
2016/17:1905 av Margareta B Kjellin (M),
2016/17:2016 av Robert Hannah och Said Abdu (båda L) yrkandena 1
och 2,
2016/17:2377 av Roger Hedlund (SD),
2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 23,
2016/17:2954 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkandena 9, 15, 18,
21 och 22 samt
2016/17:3071 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2.

Stockholm den 2 mars 2017

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Christer Nylander (L), Camilla Waltersson Grönvall (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Elisabet Knutsson (MP), Erik Bengtzboe (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S) och Christina Östberg (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utbildningsutskottet behandlar i detta betänkande 63 motionsyrkanden som rör gymnasieskolan från allmänna motionstiden 2016/17. Av dessa bereds 32 motionsyrkanden förenklat eftersom de till sin huvudsakliga innebörd överensstämmer med motionsförslag som har behandlats tidigare under valperioden. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan.

Motionerna tar upp frågor om bl.a. behörighetskrav till gymnasieskolan, introduktionsprogram, nya inslag på de nationella programmen, ämnesbetyg, rektorns befogenheter när det gäller avstängning av elever och kommunernas uppföljningsansvar.

Utskottets överväganden

Behörighetskrav till gymnasieskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om behörighetskrav till gymnasieskolan.

Jämför reservationerna 1 (C) och 2 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 27 föreslås för äldre ensamkommande ungdomar en snabb väg in på yrkesutbildningar utan krav på gymnasieexamen alternativt att de kan genomgå en gymnasieutbildning på engelska och få en gymnasieexamen.

Enligt partimotion 2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5 bör behörighetskraven till gymnasiet högstskoleförberedande program höjas. Syftet med behörighetskrav är att eleverna ska ha tillräckliga förkunskaper för att klara av en sökt utbildning. Enligt motionärerna inser alla som har gått gymnasiet att det krävs betydligt högre teoretiska förkunskaper för att klara av naturvetenskapsprogrammet än t.ex. ett yrkesprogram. Därför bör behörighetskraven till flera av gymnasiet högstskoleförberedande program höjas ytterligare, särskilt för programmens karaktärsämnen, och i vissa fall rejält.

Bakgrund, gällande rätt och pågående arbete

För behörighet till yrkesprogram krävs godkända grundskolebetyg i svenska, engelska, matematik och minst fem andra ämnen, se 16 kap. 30 § skollagen (2010:800). För behörighet till högstskoleförberedande program krävs godkända grundskolebetyg i svenska, engelska, matematik och minst nio andra ämnen, se 16 kap. 31 § skollagen. Utöver detta krävs enligt 7 kap. 1 § gymnasieförordningen (2010:2039) godkända betyg från grundskolan i vissa specifika ämnen för behörighet till vissa högstskoleförberedande program. Av de nio ämnena ska, utöver svenska, matematik och engelska, ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap ingå för behörighet till ekonomiprogrammet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet, och av de nio ämnena ska biologi, fysik och kemi ingå för behörighet till naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) som lämnade sitt slutbetänkande i oktober 2016 föreslog bl.a. att alla nationella program ska ha lika höga behörighetskrav och att tolv godkända grundskoleämnen ska gälla för både yrkesprogram och högstskoleförberedande program. Utredningen bedömde att fler elever måste ges bättre förkunskaper, i grundskolan eller på

introduktionsprogram, för att kunna fullfölja ett nationellt program. Utredningen konstaterade att vissa elever på introduktionsprogrammen är mycket nära behörighet när åldersgränsen för att påbörja utbildning på ett nationellt program infaller det första kalenderhalvåret det år en person fyller 20 år. Utredningen föreslog att det ska vara möjligt att göra undantag från vissa behörighetskrav för dessa elever när de bedöms ha förutsättningar att klara studierna på ett nationellt program.

Gymnasieutredningen har remitterats. Remisstiden går ut den 1 mars 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att beredningen av Gymnasieutredningens förslag i fråga om behörighetskraven bör avvaktas. Utskottet avstyrker motionerna 2016/17:1071 (L) yrkande 5 och 2016/17:2973 (C) yrkande 27.

Introduktionsprogram

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att införa ett nytt introduktionsprogram som kombinerar språkintröduktion och yrkesintröduktion samt om folkhögskolornas möjlighet att bedriva intröduktionsprogram.

Jämför reservationerna 3 (M), 4 (SD) och 5 (C).

Motionerna

Nytt intröduktionsprogram som kombinerar språkintröduktion och yrkesintröduktion m.m.

I partimotion 2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 40 föreslås ett nytt intröduktionsprogram som kombinerar språkintröduktion och yrkesintröduktion. Likalydande yrkanden framställs i partimotion 2016/17:3372 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 37 och i kommittémotion 2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1. Motionärerna framhåller att många nyanlända elever vill börja på intröduktionsprogrammet yrkesintröduktion där de kan träna sina yrkesfärdigheter under tiden som de kompletterar sin behörighet på intröduktionsprogrammet språkintröduktion. Dagens regler innebär dock att eleverna kan få svårt att kombinera utbildningarna. Det behöver bli möjligt att lära sig svenska, läsa in gymnasiebehörighet och samtidigt lära sig ett yrke.

Enligt motion 2016/17:1383 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvis (båda SD) bör individer som deltar i intröduktionsprogrammet språkintröduktion på gymnasiet delas upp efter förkunskaper. Det stora antalet nyanlända har det senaste året påverkat programmet på ett negativt sätt.

Skillnaderna i förkunskaper hos eleverna på programmet skiljer sig kraftigt åt med alltifrån elever som har genomgått grundskola till elever utan tidigare skolgång. För att ge varje individ en större chans att lyckas bör en ny nivåindelning införas.

Folkhögskolornas möjlighet att bedriva introduktionsprogrammet språkintröduktion

I kommittémotion 2016/17:2954 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 24 föreslås att folkhögskolans uppdrag ska utökas samt att fler folkhögskolor ska få möjlighet att bedriva språkintröduktion för nyanlända på gymnasienivå. Enligt kommittémotion 2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 19 bör kommunerna kunna anlita folkhögskolor som utförare av språkintröduktion. För att svara upp mot behovet av fler platser för nyanlända ungdomar på språkintröduktion bör kommunerna ges rätten att som skolhuvudmän kunna anlita folkhögskolor.

Enligt motion 2016/17:2234 av Eva Lindh m.fl. (S) bör möjligheterna att möta enskilda elevers behov ökas och viss undervisning inom gymnasieskolans intröduktionsprogram för språkintröduktion kunna överlämnas till folkhögskolor. Under 2015 kom många nyanlända i gymnasieåldern till Sverige, bland dem många ensamkommande. Det är angeläget att uppmärksamma och göra det möjligt för fler kommuner att erbjuda folkhögskolespåret till elever som ska läsa språkintröduktion på gymnasienivå.

Bakgrund, gällande rätt och pågående arbete

Nytt gymnasieprogram som kombinerar språkintröduktion och yrkesintröduktion

I 17 kap. skollagen finns allmänna bestämmelser om utbildning på intröduktionsprogram i gymnasieskolan och bestämmelser om intröduktionsprogram vid en gymnasieskola med offentlig huvudman och vid en fristående gymnasieskola. Av 17 kap. 2 § skollagen framgår att intröduktionsprogrammen är preparandutbildning, programinriktat individuellt val, yrkesintröduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion.

Enligt 17 kap. 3 § skollagen är, utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning, syftet med

- preparandutbildning att elever som fullföljt årskurs 9 i grundskolan utan att ha uppnått behörighet till ett visst nationellt program ska uppnå sådan behörighet
- programinriktat individuellt val att elever ska få en utbildning som är inriktad mot ett nationellt yrkesprogram och att de så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet

- yrkesintroduktion att elever ska få en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram
- individuellt alternativ att elever ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller till arbetsmarknaden
- språkintröduktion att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

Av 17 kap. 11 § skollagen framgår att yrkesintroduktion och individuellt alternativ står öppna för ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram. De står dock inte öppna för ungdomar som ska erbjudas språkintröduktion. Om huvudmannen för utbildningen finner att det finns synnerliga skäl, får ungdomar som uppfyller behörighetskraven för ett yrkesprogram tas emot till yrkesintroduktion eller individuellt alternativ. Språkintröduktion står öppen för nyanlända ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram och som behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket för att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning, se 17 kap. 12 § skollagen. Om det finns särskilda skäl får även andra elever gå språkintröduktion.

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) bedömde att introduktionsprogrammen behöver utvecklas för att få en tydligare struktur. Rätten till heltidsstudier måste enligt utredningen säkras, och programmen behöver kunna erbjuda en större innehållslig bredd. Att komplettera med de grundskoleämnena som behövs anser utredningen vara fortsatt viktigt, men eleverna bör även kunna erbjudas ett mer varierat utbildningsinnehåll. Tydliggöranden krävs inte minst för språkintröduktion för att stimulera till olika utbildningsspår, t.ex. yrkesspår. Utredningen föreslår bl.a. följande.

- En minsta garanterad undervisningstid ska regleras även för introduktionsprogram, och rätten till tre års utbildning tydliggörs.
- Det ska vara möjligt att läsa programinriktat individuellt val mot ett högskoleförberedande program. Preparandutbildningen avvecklas.
- Justeringar görs med innebörden att eleverna ska få bättre möjligheter att läsa fler ämnen på vissa introduktionsprogram. Grunden läggs på så sätt för att språkintröduktion ska kunna innehålla olika utbildningsspår.
- Bedömning av nyanlända elevers kunskaper ska vara obligatoriskt i gymnasieskolan.
- Regleringen av dokumenten för introduktionsprogram ska tydliggöras.
- Ett nationellt utvecklingsråd för introduktionsprogram ska inrättas för att stödja nationell samverkan med relevant expertis.

Gymnasieutredningen har remitterats. Remisstiden går ut den 1 mars 2017.

Skolverket har enligt regleringsbrevet för 2017 i uppdrag bl.a. att följa upp språkintröduktion, analysera genomströmning och övergång till nationellt program samt med några kommuner som exempel, beskriva hur nyanlända

ungdomar kan ges möjlighet att använda sitt modersmål i undervisningen. Uppdraget ska redovisas till Utbildningsdepartementet senast den 14 april 2017.

Folkhögskolornas möjlighet att bedriva introduktionsprogrammet språkintröduktion

Folkhögskolorna har möjlighet att bedriva utbildning vid folkhögskola som motsvarar kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. För det krävs att folkhögskolan har betygsrätt enligt 24 kap. 11 § skollagen. Om folkhögskolan har betygsrätt och har förklarat sig ha för avsikt att ta emot den sökande till utbildningen kan kommunen fatta ett beslut om att personen får studera vid folkhögskolan. Språkintröduktion i gymnasieskolan får kombineras med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen.

En möjlighet för folkhögskolor som vill bedriva gymnasieutbildning är att ansöka hos Skolinspektionen om att bli godkänd som huvudman för en fristående gymnasieskola enligt 2 kap. 5 § skollagen.

Utskottets ställningstagande

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) föreslog bl.a. tydliggöranden i fråga om introduktionsprogrammet språkintröduktion för att stimulera till olika utbildningsspår, t.ex. yrkesspår, och förslagen bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser att resultatet av denna beredning och Skolverkets uppdrag att följa upp språkintröduktionen bör avvaktas. Utskottet avstyrker motionerna 2016/17:1383 (SD), 2016/17:3067 (M) yrkande 1, 2016/17:3372 (M) yrkande 37 och 2016/17:3389 (M) yrkande 40.

Skollagen ger folkhögskolorna möjlighet att bedriva introduktionsprogrammet språkintröduktion. Utskottet anser inte att någon åtgärd från riksdagen behöver vidtas med anledning av motionerna 2016/17:2234 (S), 2016/17:2954 (C) yrkande 24 och 2016/17:2973 (C) yrkande 19. Motionerna avstyrks.

Nya inslag på de nationella programmen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nya inslag på de nationella programmen.

Jämför reservationerna 6 (M), 7 (V) och 8 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 12 föreslår motionärerna att möjligheterna att införa fler teknikmoment i

befintliga vård- och omsorgsutbildningar prövas för att höja kompetens och kunskap om digitaliseringens möjligheter.

Enligt motion 2016/17:1346 av Hanna Wigh (SD) yrkande 7 bör en utredning tillsättas om befintliga och framtida utbildningar till yrken inom hästnäringen. I stället för att lägga ned naturbruksskolor kan nya program som anpassas efter hästnäringens behov vara smarta framtidslösningar.

I motion 2016/17:2543 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) yrkande 1 föreslås att trafikteori införs i gymnasieskolan. Trafikteori i gymnasieskolan finns enbart för vissa elever som individuellt val.

I kommittémotion 2016/17:1088 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 5 föreslås att en undersköterskeexamen införs. När fler vårdbiträden anställs är det samtidigt viktigt att tydliggöra undersköterskornas särskilda kompetens och utbildning ytterligare genom att införa en undersköterskeexamen. Yrkesidentiteten är viktigt och en examen är en kvalitetsstämpel på utbildningen.

Enligt motion 2016/17:964 av Eva Lindh m.fl. (S) yrkande 1 behövs en tydligare struktur med stärkta möjligheter för vidareutbildning och specialisering för yrken inom äldreomsorgen.

I motion 2016/17:1010 av Laila Naraghi (S) yrkande 1 betonas vikten av att kunna ta körkort på gymnasiet så att man är redo att gå ut i arbetslivet direkt efter studenten.

Enligt motion 2016/17:2143 av Eva-Lena Jansson (S) bör undervisningen i samhällskunskap i gymnasieskolan vara likvärdig. I dag får gymnasieelever olika utbildning i samhällskunskap och demokratiska värderingar utifrån vilket gymnasieprogram man valt.

I motion 2016/17:2732 av Emanuel Öz m.fl. (S) framhålls behovet av att lära ut fackliga rättigheter och regler om anställningsvillkor och anställningsskydd inom ramen för gymnasieskolans samhällskunskapsundervisning.

Enligt kommittémotion 2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4 bör arbetsmarknadskunskap inkluderas i undervisningen på alla gymnasieprogram. I skolan erbjuds lite, om ens någon, undervisning i frågor som arbetsrätt, arbetsmiljöfrågor och fackligt inflytande. Kunskapsbristen på detta område ökar risken för att unga ska utnyttjas på arbetsmarknaden, t.ex. genom otrygga anställningsvillkor.

Gällande rätt och pågående arbete

Av 4 kap. 1 § gymnasieförordningen (2010:2039) framgår bl.a. att ett nationellt program inom gymnasieskolan består av

- gymnasiegemensamma ämnen
- programgemensamma ämnen
- i förekommande fall för inriktningen gemensamma karaktärsämneskurser
- programfördjupning
- kurser inom det individuella valet
- gymnasiearbete.

Det är regeringen som, efter Skolverkets beredning i samverkan med avnämare, beslutar om vilka ämnen som ska vara programgemensamma (dvs. obligatoriska på respektive program) samt vilka nationella inriktningar som ska finnas på gymnasieskolans nationella program (jämför 4 kap. 1 och 2 §§ gymnasieförordningen). Regeringen föreskriver vidare vilka kurser som måste erbjudas som individuellt val (4 kap. 7 § gymnasieförordningen). Skolverket har regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka ämnen som utöver de gymnasiegemensamma ämnena ska få förekomma i gymnasieskolan samt om ämnesplaner. Skolverket föreskriver också vilka ämnen och kurser som ska ingå i de nationella inriktningar som regeringen beslutat om.

Vilka gymnasiegemensamma ämnen som ska ingå i alla nationella program beslutas av riksdagen i lag (jämför bil. 3 skollagen). Ämnesplanerna för de gymnasiegemensamma ämnena beslutas av regeringen efter förslag från Skolverket (jämför 16 kap. 21 § skollagen).

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) gick igenom samtliga nationella program och inriktningar och konstaterade att gymnasieskolan innehåller flera studievägar med få elever och vissa överlappningar. Det bör enligt utredningen finnas möjlighet att läsa yrkeskurser inom vissa högskoleförberedande program. Utredningen föreslog bl.a. att antalet inriktningar minskas och vissa namnbyten görs vad gäller program, att en undersköterskeexamen införs på vård- och omsorgsprogrammet, att ett nationellt programråd för högskoleförberedande program inrättas och att en modell införs för regelbunden bedömning av hur program bör uppdateras och kontinuerligt förnyas.

Gymnasieutredningen har remitterats. Remisstiden går ut den 1 mars 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Skolverket eller regeringen beslutar om att införa nya inriktningar på nationella program och på olika sätt införa eller uppmärksamma vissa ämnen eller kunskapsområden i gymnasieskolan. Riksdagen beslutar vilka gymnasiegemensamma ämnen som ska ingå i alla nationella program.

Gymnasieutredningens förslag om en modell för regelbunden bedömning av hur program bör uppdateras m.m. bereds inom Regeringskansliet, och utskottet anser att beredningen bör avvaktas. Utskottet avstyrker motionerna 2016/17:265 (V) yrkande 4, 2016/17:964 (S) yrkande 1, 2016/17:1010 (S) yrkande 1, 2016/17:1088 (L) yrkande 5, 2016/17:1346 (SD) yrkande 7, 2016/17:2143 (S), 2016/17:2543 (SD) yrkande 1, 2016/17:2732 (S) och 2016/17:3226 (M) yrkande 12.

Ämnesbetyg m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utvärdering av den kursutformade gymnasieskolan och om ämnesbetyg.

Jämför reservationerna 9 (M), 10 (SD, V och L).

Motionerna

Utvärdering av den kursutformade gymnasieskolan

Enligt kommittémotion 2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2 bör kursgymnasiet utvärderas. Dagens kursgymnasium har funnits sedan mitten på 1990-talet, och efter en sådan lång tid finns det skäl att utvärdera kursgymnasiets svagheter och styrkor och hur det har påverkat elevernas kunskapsresultat.

Ämnesbetyg

I motion 2016/17:1377 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) föreslås att ämnesbetyg införs på gymnasiet. I och med införandet av ny läroplan 1994 delades samtliga ämnen upp i kurser. Att införa ämnesbetyg igen skulle enligt motionärerna leda till att elevernas stress minskar, avhoppen blir färre och lärarnas arbetsmiljö blir bättre. Då flertalet av partierna i riksdagen har samma syn i denna fråga bör ett förslag till nytt betygssystem kunna utarbetas relativt snabbt.

Enligt partimotion 2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4 bör dagens kursbetyg ersättas med terminsbetyg och slutbetyg i varje ämne. I och med att gymnasieämnena kursindelades på 1990-talet sattes enskilda betyg på varje kurs och dessa återfinns i slutbetyget. Det finns starka argument mot kursbetygen. Stora viktiga ämnen fragmentiseras i korta småkurser. Elevens slutbetyg bör spegla det eleven kan vid sin studentexamen, inte vad eleven kunde vid ett visst tillfälle i första årskursen.

Enligt kommittémotion 2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2 bör regeringen återinföra ämnesbetygen i gymnasieskolan. Det gäller att redan tidigt under gymnasiet prestera på toppen av sin förmåga, eftersom ett tidigt kursbetyg inte kan höjas oavsett hur mycket en elev utvecklas senare. Elever som är skoltrötta i grundskolan eller har haft svårigheter där riskerar att straffas ut tidigt i och med de tidiga kursbetygen. Ett återinförande av ämnesbetyg i gymnasiet skulle vara en viktig del i lösningen på flera av de problem som gymnasieskolan i dag står inför.

Gällande rätt och pågående arbete

Enligt 15 kap. 22 § skollagen ska betyg sättas på varje avslutad kurs, efter genomfört gymnasiearbete och examensarbete, och i grundskolans ämnen i de fall undervisning i dessa får förekomma i gymnasieskolan.

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) analyserade för- och nackdelar med kursbetyg respektive ämnesbetyg och gjorde bedömningen att ämnesbetyg har en betydande potential att ge såväl elever som lärare bättre möjligheter. Dessutom skulle risken för tidiga studiemisslyckanden kunna minska med ämnesbetyg eftersom färre avgörande betyg sätts tidigt i utbildningen. Utredningen bedömde att ett arbete för att införa ämnesbetyg bör fortsätta och att det finns viktiga skäl för att bereda frågan vidare och ta fram nödvändiga författningsförslag. Gymnasieutredningen bedömde att följande förutsättningar är viktiga för att ämnesbetyg ska kunna införas.

- Ett utvecklingsarbete i fråga om ämnesbetyg bör göras långsiktigt, och tillräcklig tid måste avsättas för detta.
- Utredningen har analyserat dels en modell med ämnesbetyg som avgränsas till vissa ämnen, dels en modell som innebär ämnesbetyg genomgående i alla ämnen. En modell som är genomgående och gäller för alla ämnen bedömer utredningen som tydligare, mer stabil och mer likvärdig för yrkesprogram och högskoleförberedande program. Utredningen bedömer att ett helt ämnesbetygssystem är att föredra och att det bör bygga på en ämnesutformad gymnasieskola.
- En utredning bör tillsättas för att ta fram nödvändiga författningsförslag och belysa ytterligare konsekvenser.

Gymnasieutredningen har remitterats. Remisstiden går ut den 1 mars 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar Gymnasieutredningens analys av för- och nackdelar med kursbetyg och ämnesbetyg samt förslaget att ett utvecklingsarbete i fråga om ämnesbetyg bör göras långsiktigt och att tillräcklig tid måste avsättas för detta. En utredning föreslås bli tillsatt för att ta fram nödvändiga författningsförslag och belysa vilka ytterligare konsekvenser ett införande av ämnesbetyg skulle medföra. Utskottet anser att resultatet av beredningen av Gymnasieutredningen bör avvaktas och avstyrker motionerna 2016/17:265 (V) yrkande 2, 2016/17:1071 (L) yrkande 4, 2016/17:1377 (SD) och 2016/17:3067 (M) yrkande 2.

Timplan och nationellt examensprov

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om timplan och nationellt examensprov.

Jämför reservation 11 (L).

Motionen

Enligt partimotion 2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1–3 bör en nationell ämnesindelad timplan införas och gymnasiestudierna avslutas med ett nationellt examensprov. När timplanen slopades sjönk antalet lärarledda lektioner. 16-åringar förväntades ta samma ansvar som universitetsstudenterna och resultatet blev att utslagningen ökade. Ett nationellt examensprov ska i huvudsak vara skriftligt och omfatta de för varje program och inriktning viktigaste ämnena. Det ska rättas externt, av censorer utsedda av Skolverket, för att säkra likvärdighet. Provet ska vara vägledande, men inte ensamt avgörande, för betygssättningen. För urval till högskolan bör slutbetygen användas, precis som i dag, även om det på sikt skulle kunna samordnas med högskoleprovet. På högskoleförberedande program ska provet vara obligatoriskt. På yrkesprogram ska provet genomföras av de som väljer att läsa in högskolebehörighet, men det kan finnas skäl att överväga om det bör inrättas även där och då med praktiska inslag. Ett nationellt examensprov kan ersätta flera av dagens nationella prov på gymnasiet.

Bakgrund, gällande rätt och pågående arbete

Timplaner och minsta garanterad undervisningstid

I det gamla linjegymnasiet fanns det timplaner som reglerade hur mycket undervisning som skulle bedrivas i olika ämnen. Men under 1990-talet togs de centralt reglerade timplanerna bort; i stället infördes begreppen gymnasiepoäng och minsta garanterad undervisningstid. Samtidigt förlängdes de tvååriga linjerna till tre år. Den minsta garanterade undervisningstiden fastställdes av riksdagen till 2 180 timmar om 60 minuter på estetiska programmet, samhällsvetenskapsprogrammet och naturvetenskapsprogrammet och till 2 400 timmar om 60 minuter på övriga program (prop. 1990/91:85, bet. 1990/91:UbU16, rskr. 1990/91:356). Det hade förekommit stora timbortfall i linjegymnasiet i samband med framför allt prov men även t.ex. temadagar, studiebesök och lärarfrånvaro, vilket också angavs som skäl till övergången från s.k. veckotimmar till undervisningstimmar. Utöver den minsta garanterade undervisningstiden skulle det avsättas tid för prov, studiebesök m.m. De studieförberedande utbildningarna fick en lägre garanterad undervisningstid än de yrkesförberedande programmen eftersom de studieförberedande programmen bedömdes ha fler prov. Eftersom

timberäkningen utgick från hur mycket undervisning eleven skulle få kunde man inte längre ställa in undervisning för att någon annan aktivitet skulle äga rum. Den undervisningen måste i stället komma till stånd en annan gång.

Elever på nationella program i gymnasieskolan har rätt till en minsta garanterad undervisningstid för att få förutsättningar att nå målen. För elever på introduktionsprogram regleras inte en minsta garanterad undervisningstid men väl en rätt till heltidsstudier enligt 17 kap. 6 § skollagen.

Elever på yrkesprogrammen har enligt 16 kap. 18 § skollagen rätt till minst 2 430 undervisningstimmar om 60 minuter, och elever på de högskoleförberedande programmen har rätt till minst 2 180 undervisningstimmar om 60 minuter. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från den garanterade undervisningstiden. Elever som läser utökat program har enligt 4 kap. 23 § gymnasieförordningen rätt till mer undervisningstid än den garanterade. För elever på yrkesprogram ingår minst 15 veckor arbetsförlagt lärande (APL), se 4 kap. 12 § gymnasieförordningen. Yrkesprogrammen kan även bedrivas som lärlingsutbildning. Då ska minst hälften av utbildningen förläggas till en eller flera arbetsplatser.

Av 16 kap. 19 § skollagen framgår att omfattningen av studierna på nationella program ska anges i gymnasiepoäng. Utbildningens omfattning på ett fullständigt nationellt program är 2 500 gymnasiepoäng, se bilaga 3 skollagen. Det finns ingen reglering som styr hur många undervisningstimmar som minst ska fördelas på respektive kurs. De flesta kurser har en omfattning av 100 gymnasiepoäng, där antalet gymnasiepoäng är ett mått på den tänkta studieomfattningen av en kurs och på dess beräknade arbetsinsats. Det är därmed inte ett mått på det antal lektioner som erbjuds eleven. Den minsta garanterade undervisningstiden kan ses som en minimiinsats av lärarledd tid för att ge eleverna förutsättningar att nå utbildningens mål. I nationella program ingår även ett gymnasiearbete som omfattar 100 gymnasiepoäng, vilket motsvarar ca fyra veckors heltidsstudier.

Nationellt examensprov

Studentexamen på de teoretiska utbildningarna avskaffades i gymnasiet på 1960-talet (se prop. 1964:71). I stället för examen inrättades centrala prov, jämför nuvarande nationella prov nedan, vilka skulle kontrollera elevernas kunskaper och utgöra stöd för betygssättningen.

Av 16 kap. 26 § skollagen följer att utbildningen på yrkesprogram syftar till en yrkesexamen och utbildningen på högskoleförberedande program syftar till en högskoleförberedande examen. Båda dessa examina kallas gymnasieexamen. För elever som har betyg från en utbildning som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng på ett nationellt program ska en gymnasieexamen utfärdas, om villkoren i 16 kap. 27 eller 28 § är uppfyllda.

Enligt 16 kap. 27 § skollagen ska en yrkesexamen utfärdas om en elev som avses i 26 § har godkända betyg på en utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och som innefattar en eller flera kurser i svenska eller svenska

som andraspråk, engelska och matematik om sammanlagt 100 gymnasiepoäng i varje ämne samt gymnasiearbetet.

Enligt 16 kap. 28 § skollagen ska en högskoleförberedande examen utfärdas om en elev som avses i 26 § har godkända betyg på en utbildning som omfattar minst 2 250 gymnasiepoäng och som innefattar en eller flera kurser i svenska eller svenska som andraspråk om sammanlagt 300 gymnasiepoäng, engelska om sammanlagt 200 gymnasiepoäng och matematik om sammanlagt 100 gymnasiepoäng. Gymnasiearbetet ska ingå i de godkända betygen.

Av 8 kap. 3 § gymnasieförordningen framgår att lärarna i gymnasieskolan ska använda sig av nationella prov inför betygssättningen i den inledande kursen i de gymnasiegemensamma ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik samt i den högsta avslutande kursen på programmet och inriktningen i dessa ämnen med undantag för kursen Svenska 2 eller Svenska som andraspråk 2. Utöver de nationella prov som ska användas bör lärarna även i övrigt använda nationella prov för att bedömningsgrunderna ska bli så enhetliga som möjligt över landet. Eleverna ska delta i alla delar av de nationella prov som lärarna ska använda sig av. Om det finns särskilda skäl, får rektorn besluta att en elev inte behöver delta i ett sådant prov eller i någon eller några delar av det.

Utredningen om nationella prov (SOU 2016:25) föreslog i mars 2016 ett nytt nationellt system för kunskapsbedömning i tre delar: nationella prov, nationella bedömningsstöd och nationell kunskapsutvärdering. Bland annat föreslogs ökade inslag av extern bedömning och att proven ska genomföras digitalt. Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2017 att den skulle återkomma till riksdagen med en proposition med utgångspunkten att skapa en rättvis och likvärdig bedömning av hur eleverna löser proven (prop. 2016/17:1 utg. omr. 16).

Skolverket har enligt regleringsbrevet för 2017 i uppdrag att analysera resultaten av nationella prov. Uppdraget i fråga om gymnasieskolan ska redovisas senast den 29 juni 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det framgår av skollagen att elever på nationella program i gymnasieskolan har rätt till en minsta garanterad undervisningstid för att få förutsättningar att nå målen. Utskottet noterar vidare att det pågår arbete med nationella prov vid Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) och vid Skolverket. Utskottet anser att någon åtgärd från riksdagen inte behövs med anledning av motion 2016/17:1071 (L) yrkandena 1–3. Yrkandena avstyrks.

Rektorns befogenheter när det gäller avstängning av elever och kommunernas uppföljningsansvar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om rektorns befogenheter rörande avstängning av elever och kommunernas uppföljningsansvar.

Jämför reservation 12 (M).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4 bör rektorns befogenheter rörande avstängning av elever från gymnasieskolan ses över i syfte att förbättra gymnasierectorers befogenheter. Rektorer i gymnasieskolan bör ha samma befogenheter som rektorer i grundskolan när det gäller att upprätthålla ordning och reda på skolan.

I motion 2016/17:1482 av Erik Ottoson (M) yrkande 3 föreslås att åldersgränsen för kommunernas uppföljningsansvar för ungdomar ses över för att bättre motsvara de behov som finns i dag av stöd till personer som riskerar att hamna utanför samhället.

Bakgrund, gällande rätt och pågående arbete

Rektorns befogenheter när det gäller avstängning av elever

Av 5 kap. 17 § skollagen framgår att i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna får huvudmannen besluta att helt eller delvis stänga av en elev om

1. eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måloppfyllelse och kunskaper
2. eleven stör eller hindrar utbildningens bedrivande
3. eleven utsätter någon annan elev eller av utbildningen berörd person för kränkande behandling
4. elevens uppförande på annat sätt inverkar negativt på övriga elevers trygghet och studiero.

Huvudmannen får besluta att ett beslut om avstängning ska gälla omedelbart. Om det kan antas att någon av förutsättningarna för avstängning enligt första stycket 2–4 är uppfyllda och beslutet är nödvändigt med hänsyn till elevernas trygghet och studiero, får rektorn besluta om omedelbar avstängning. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta ett sådant beslut.

Av 5 kap. 18 § skollagen framgår att beslut enligt 17 § inte får avse avstängning under längre tid än två veckor under ett kalenderhalvår. Avstängningen får förlängas om syftet med en kortare avstängningstid inte har uppnåtts eller om det av någon annan anledning bedöms som nödvändigt med

hänsyn till elevens uppträdande. Ett beslut om avstängning enligt 5 kap. 17 § skollagen får dock inte avse längre tid än återstoden av pågående kalenderhalvår och tre ytterligare kalenderhalvår. Rektorns beslut om omedelbar avstängning gäller till dess huvudmannen har prövat saken och får inte avse längre tid än en vecka. Om huvudmannens beslut inte kan avvaktas med hänsyn till andra personers säkerhet, får beslutet förlängas med ytterligare en vecka.

Bestämmelser om avstängning och avstängningstid från viss utbildning med praktiska inslag finns i 5 kap. 19 och 20 §§ skollagen.

Innan huvudmannen eller rektorn beslutar om avstängning ska eleven och elevens vårdnadshavare beredas tillfälle att yttra sig enligt 5 kap. 21 § skollagen. Innan huvudmannen fattar beslut ska, om eleven är under 18 år, samråd även ske med socialnämnden. Rektorn ska informera huvudmannen och socialnämnden när han eller hon har fattat ett beslut om omedelbar avstängning.

Åldersgräns för kommuners uppföljningsansvar

Av 29 kap. 9 § skollagen (2010:800) följer bl.a. att en hemkommun löpande under året ska hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen är sysselsatta som har fullgjort sin skolplikt men inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning (aktivitetsansvar). Hemkommunen har inom ramen för ansvaret uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning. Kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt.

Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) som utredde frågan om ett gymnasieobligatorium föreslår flera bestämmelser som markerar vikten av att alla ungdomar deltar i gymnasieutbildning.

- Ett mål att alla ungdomar ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning förs in i skollagen.
- Skolan ska aktivt förebygga studieavbrott. Rektorn ansvarar för en dialog med den elev som vill avbryta sin utbildning, och skolan ska alltid vidta åtgärder för att denna elev ska motiveras att fullfölja sin utbildning.
- Elevers och vårdnadshavares ansvar tydliggörs. Vårdnadshavaren ska medverka till att en ungdom påbörjar och deltar i en gymnasieutbildning.
- Det kommunala aktivitetsansvaret ska i första hand syfta till att ungdomar ska påbörja eller återgå till gymnasieutbildning. Nyanlända elever med uppehållstillstånd ska omfattas av aktivitetsansvaret.
- Möjligheten till fortsatt utbildning om eleven inte når målen tydliggörs. En elev som inte fått examen efter tre år ska i vissa fall ha rätt att gå längre i gymnasieskolan, t.ex. ett fjärde år.

Gymnasieutredningen har remitterats. Remisstiden går ut den 1 mars 2017.

I november 2015 beslutade regeringen om strategin Vågar framåt – strategi för unga som varken arbetar eller studerar (U2015/05478/UF) som är en del av regeringens ungdomspolitik. I strategin redovisas åtgärder under åren 2015–2018, och strategin omfattar tio olika åtgärder som omfattar bl.a. att en särskild utredare tillsatts med uppdraget att vara samordnare för unga som varken arbetar eller studerar och ett uppdrag till Skolinspektionen att granska kommunernas arbete med kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar. Skolverket har i regleringsbrev fått i uppdrag att fr.o.m. 2016 t.o.m. 2018 genomföra verksamhetsnära insatser riktade direkt till huvudmän och gymnasieskolor för att förebygga avhopp från gymnasieskolan.

Regeringen uppdrog i december 2016 åt Statskontoret (U2016/05414/UF) att utifrån ungdomspolitikerna utvärdera genomförandet av åtgärderna i strategin, redovisa vilka effekter de fått samt analysera om ytterligare insatser inom ramen för ungdomspolitikerna behövs för unga som varken arbetar eller studerar och i så fall lämna förslag på sådana insatser. Statskontoret ska lägga särskild vikt vid de åtgärder som riktas direkt till målgruppen, dvs. unga 15–25 år som varken arbetar eller studerar. I uppdraget ingår att undersöka om åtgärderna skett på ett ändamålsenligt sätt. Uppdraget ska slutredovisas till Utbildningsdepartementet senast den 14 juni 2019.

Utskottets ställningstagande

Av 5 kap. 17–21 §§ skollagen framgår rektorns befogenheter när det gäller avstängning av elever och när huvudmannen ska fatta beslut m.m. Utskottet anser att gällande lagstiftning är väl avvägd. Någon åtgärd från riksdagen är inte nödvändig med anledning av motion 2016/17:3067 (M) yrkande 4. Motionen avstyrks.

Utskottet konstaterar att Gymnasiutredningens förslag som främjar att alla ungdomar deltar i och når målen för en gymnasieutbildning bereds inom Regeringskansliet. Utskottet vill också påminna om det pågående arbetet med strategin för unga som varken arbetar eller studerar och Statskontorets uppdrag att utvärdera genomförandet av åtgärderna i strategin. Statskontoret ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 14 juni 2019. Utskottet anser att det pågående arbetet bör avvaktas och avstyrker motion 2016/17:1482 (M) yrkande 3.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om naturbruksprogrammet och särskild behörighet till högskolan, om att se över rätten till lärlingsersättning, om kvaliteten på praktikperioder på yrkesprogram och om målsättning för simkunnighet.

Jämför reservationerna 13 (M) och 14 (V).

Motionerna

Naturbruksprogrammet och särskild behörighet till högskolan

Enligt kommittémotion 2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 bör gymnasieskolans naturbruksprogram även i fortsättningen ha möjlighet att erbjuda elever att läsa in särskild behörighet till högskolan.

Lärlingsersättning

I motion 2016/17:957 av Johanna Haraldsson (S) föreslår motionären att rätten till lärlingsersättning ses över. I den promemoria (U2013/6057/SF) som remitterades hösten 2013, med förslag till en förordning om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning, var förslaget att elever i gymnasiesärskolan som valt lärlingsspåret skulle behandlas lika som övriga gymnasielärlingar. Men i den gällande förordningen är rätten till lärlingsersättning inte lika mellan elever i de båda skolformerna. Regeringen bör se över rätten till lärlingsersättning och genomföra förändringar i förordningen så att elever oavsett utbildningsform behandlas lika.

Kvaliteten på praktikperioder på yrkesprogram

Enligt kommittémotion 2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 bör kvaliteten höjas på de praktikperioder (arbetsplatsförlagt lärande, APL) som eleverna på yrkesprogrammen genomgår under sin utbildning. Under praktikperioderna är innehåll och handledning av mycket varierande kvalitet. Om praktiken inte kan tillhandahållas på ett bra sätt bör inte utbildningen få bedrivas. Kan en arbetsplats i sin tur inte erbjuda utbildade APL-handledare ska inte heller någon elev placeras där.

Målsättning för simkunnighet

Enligt kommittémotion 2016/17:731 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 4 bör Skolverket få ett uppdrag att ge direktiv till huvudmännen om målsättningar för simkunnighet även på gymnasienivå. I gymnasieskolans kunskapskrav återfinns inte simkunnighet. Många av de äldre elever som nyligen har kommit till Sverige och som därmed missat de tidiga årskursernas

simundervisning saknar simkunnighet. Det är därför viktigt att åtgärder vidtas så att samtliga elever blir simkunniga innan de går ut gymnasiet.

Bakgrund, gällande rätt och pågående arbete

Naturbruksprogrammet och särskild behörighet till högskolan

Skolverket redovisade den 20 april 2016 ett regeringsuppdrag (U2015/04701/S) om naturbruksprogrammet. Skolverket uttalar i sin redovisning att förslagen innebär att det fortfarande är möjligt att läsa naturvetenskapliga kurser på naturbruksprogrammet. Det betyder att elever på naturbruksprogrammet även i framtiden har möjlighet att t.ex. läsa de kurser som fordras för att nå särskild behörighet till högskolan (se redovisningen s. 6–7 och den närmare redovisningen av förutsättningarna för vidare studier på Sveriges lantbruksuniversitetets utbildningar i bil. 2).

Lärlingsersättning

I frågesvar den 9 mars 2016 (fr. 2015/16:875) om lärlingsersättning till elever i gymnasiesärskolan anförde dåvarande statsrådet Aida Hadzialic att i den promemoria (U2013/6057/SF) som remitterades hösten 2013, med förslag till en förordning om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning, var ett ingångsvärde att elever i gymnasiesärskolan som valt lärlingsspåret skulle behandlas likadant som övriga gymnasielärlingar. Hadzialic framhöll att bedömningen som gjordes i promemorian var att det vid den tidpunkten inte fanns några extra kostnader som hörde ihop med själva lärlingsutbildningen för gymnasiesärskolans lärlingar. Hadzialic anförde vidare att frågan var angelägen.

Kvaliteten på praktikperioder på yrkesprogram

Regeringen har tillsammans med Landsorganisationen i Sverige (LO) och Svenskt Näringsliv utnämnt 2016 till Yrkesutbildningens år. Satsningen syftar till att öka intresset för yrkesprogrammen, visa på de goda chanserna till arbete efter utbildning och förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Regeringen uttalade i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg. omr. 16 s. 199) att Yrkesutbildningens år har lagt en viktig grund för att stärka yrkesutbildningarnas kvalitet och attraktivitet som regeringen ser en stor potential i att utveckla. Regeringen bedömer därför att det arbete som bedrivits under Yrkesutbildningens år ska fortsätta kommande år för att även i fortsättningen lyfta fram betydelsen av yrkesprogrammen och den yrkesskicklighet de ger. Regeringen har sedan tidigare inlett ett arbete med att främja att det i fler branscher utvecklas former för samverkan mellan skola och arbetsliv, bl.a. genom s.k. yrkescollege. Arbetet kommer enligt regeringen att fortsätta och förstärkas.

Yrkesprogramsutredningen (SOU 2015:97) föreslog ett antal insatser som ska stärka yrkesutbildningen i Sverige och underlätta olika branschers

kompetensförsörjning. Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg. omr. 16) att återkomma till riksdagen med förslag när det gäller dessa frågor.

Skolverket ska enligt sitt regleringsbrev för 2017 lämna en samlad redovisning och analys av myndighetens insatser och uppdrag inom yrkesutbildningsområdet. Myndighetens samverkan med de nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning ska framgå. Det ska även framgå vilka åtgärder som myndigheten bedömer behövs för att främja den fortsatta utvecklingen av yrkesutbildningens kvalitet och den fortsatta utvecklingen av yrkesutbildningens attraktionskraft för unga kvinnor och män. I arbetet med uppdraget ska Skolverket beakta Skolinspektionens granskningar. Uppdraget ska redovisas senast den 16 oktober 2018.

Målsättning för simkunnighet

Det finns inte några uttryckliga krav på kunskaper i simning i gymnasieskolans kurser i idrott och hälsa. Däremot finns det kunskapskrav på åtgärder vid nödsituationer vid drunkningstillbud (se centralt innehåll för kursen Idrott och hälsa 1, 100 poäng). Att kunna simma 200 meter, varav 50 meter ryggsim, ingår i kunskapskraven för betyget E i årskurs 6 och 9 i ämnet idrott och hälsa i grundskolan. Det innebär att en elev måste visa att han eller hon kan göra detta för att få ett godkänt betyg i ämnet både i årskurs 6 och i årskurs 9.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser inte att någon åtgärd behövs från riksdagen med anledning av motion 2016/17:3067 (M) yrkande 3 och hänvisar till att elever på naturbruksprogrammet har möjlighet att läsa kurser som fordras för att nå särskild behörighet enligt Skolverkets redovisning den 20 april 2016 om naturbruksprogrammet. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet avstyrker motion 2016/17:957 (S) och hänvisar till f.d. statsrådet Hadzialics anförande den 9 mars 2016 i frågesvar (fr. 2015/16:875) och bedömningen att det inte fanns några extra kostnader som hörde ihop med själva lärlingsutbildningen för gymnasiesärskolans lärlingar. Utskottet utgår från att regeringen noga följer frågan och vidtar åtgärder om behov uppstår.

Utskottet ser positivt på regeringens fortsatta långsiktiga satsningar på utveckling av kvalitet och attraktivitet när det gäller yrkesutbildning i gymnasieskolan. Utskottet anser vidare att resultatet av beredningen av Yrkesprogramsutredningen (SOU 2015:97) och Skolverkets uppdrag att lämna en samlad redovisning och analys av myndighetens insatser och uppdrag inom yrkesutbildningsområdet, som ska redovisas senast den 16 oktober 2018, bör avvaktas. Någon åtgärd från riksdagen är därför inte nödvändig med anledning av motion 2016/17:265 (V) yrkande 3. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen i fråga om simkunnighet även på gymnasienivå och att regeringen vidtar åtgärder om behov uppstår. Därmed är det enligt utskottet inte heller nödvändigt med

någon åtgärd från riksdagen med anledning av motion 2016/17:731 (V) yrkande 4. Utskottet avstyrker motionsyrkandet.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motioner om gymnasieskolan (S, M, SD, C, V, L, KD) som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen behandlat tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (M), 2 (C), 3 (V), 4 (L) och 5 (KD).

Utskottets ställningstagande

I detta betänkande behandlas ett antal motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet behandlade under riksmötena 2014/15 och 2015/16 och som riksdagen avslag i enlighet med utskottets förslag (bet. 2014/15:UbU10, bet. 2015/16:UbU13). Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionerna 2016/17:174 (SD), 2016/17:222 (M), 2016/17:230 (M), 2016/17:265 (V) yrkandena 1 och 5, 2016/17:413 (M), 2016/17:425 (M) yrkandena 1–4, 2016/17:939 (S), 2016/17:949 (S), 2016/17:951 (S) yrkande 3, 2016/17:958 (S), 2016/17:1071 (L) yrkande 6, 2016/17:1137 (S), 2016/17:1271 (M), 2016/17:1278 (M), 2016/17:1379 (SD), 2016/17:1480 (M) yrkande 1, 2016/17:1822 (M) yrkande 4, 2016/17:1905 (M), 2016/17:2016 (L) yrkandena 1 och 2, 2016/17:2377 (SD), 2016/17:2445 (SD) yrkande 23, 2016/17:2954 (C) yrkandena 9, 15, 18, 21 och 22 samt 2016/17:3071 (L, M, C, KD) yrkande 2.

Reservationer

1. Behörighetskrav till gymnasieskolan, punkt 1 (C)

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 27 och avslår motion

2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

För äldre ensamkommande ungdomar bör det finnas en snabb väg in på yrkesutbildningar utan krav på gymnasieexamen alternativt att de kan genomgå en gymnasieutbildning på engelska och få en gymnasieexamen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

2. Behörighetskrav till gymnasieskolan, punkt 1 (L)

av Christer Nylander (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5 och avslår motion

2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

Regeringen signalerar att behörighetskraven ska vara lika höga till alla utbildningar. Det förhållningssättet riskerar att sänka kraven och lura eleverna in på utbildningar som de sedan inte fullföljer. Både på de högskoleförberedande programmen och på yrkesprogrammen ska eleverna

mötas av hög kvalitet och högt ställda förväntningar och krav, men det innebär inte att kraven ska vara desamma eller att de får sänkas på de utbildningar där särskilda förkunskaper krävs för att lyckas med utbildningen. Andelen elever som inte når upp till antagningskraven för gymnasiestudier ökar och ligger nu närmare 15 procent. Jag är orolig för att regeringen tar detta som intäkt för att ytterligare sänka kraven till gymnasiet.

Syftet med behörighetskrav är att eleverna ska ha tillräckliga förkunskaper för att klara av en sökt utbildning. Alla som har gått igenom gymnasiet inser att det krävs betydligt högre teoretiska förkunskaper för att klara av naturvetenskapsprogrammet än t.ex. ett yrkesprogram. Därför bör behörighetskraven till flera av gymnasiets högskoleförberedande program höjas ytterligare speciellt för programmens karaktärsämnen, och i vissa fall rejält. Precis som i dag måste eleverna kunna gå preparandkurser för att öka sin behörighet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

3. Nytt introduktionsprogram som kombinerar språkintrouktion och yrkesintrouktion, punkt 2 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Erik Bengtzboe (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 1,

2016/17:3372 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 37 och

2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 40.

Ställningstagande

I och med den ökade flyktinginvandringen ställs gymnasieskolan inför nya utmaningar. Gymnasieskolan behöver därför utvecklas för att så många elever som möjligt ska kunna klara gymnasiet och öka sina möjligheter på arbetsmarknaden. Många nyanlända elever vill börja på gymnasieprogrammet yrkesintrouktion där de kan träna sina yrkesfärdigheter under tiden som de kompletterar sin behörighet på introduktionsprogrammet språkintrouktion. Dagens regler innebär dock att eleverna kan få svårt att kombinera utbildningarna. Det behöver bli möjligt att lära sig svenska, läsa in gymnasiebehörighet och samtidigt lära sig ett yrke. Vi vill därför ändra skollagen och möjliggöra för ett nytt introduktionsprogram, som kombinerar

innehållet i språkintrouktion och yrkesintrouktion för att nyanlända elever snabbare ska få en utbildning som leder till jobb.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

4. Nivåindelning av elever på språkintrouktion, punkt 3 (SD)

av Robert Stenkvist (SD) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1383 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD).

Ställningstagande

Språkintrouktionsprogrammet är till för ungdomar som nyss har anlänt till Sverige, och utbildningen har därför stort fokus på det svenska språket. Det stora antalet nyanlända har det senaste året dock påverkat programmet på ett negativt sätt. Skillnaderna i förkunskaper hos eleverna på programmet skiljer sig kraftigt åt med alltifrån elever som har genomgått grundskola till elever utan tidigare skolgång. Att mängden elever – inte minst gruppen ungdomar utan tidigare skolgång – har ökat kraftigt gör situationen svårare. Grupper ställs lätt mot varandra. För att ge varje individ en större chans att lyckas bör därför en ny nivåindelning införas. Eleverna bör delas upp i två grupper: de som har genomgått grundskola och de som inte har genomgått grundskola. Då kan resurser lättare sättas in där de bäst behövs samtidigt som man minskar risken för att olika grupper ställs mot varandra.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

5. Folkhögskolornas möjlighet att bedriva introuktionsprogrammet språkintrouktion, punkt 4 (C)

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:2954 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C) yrkande 24 och
2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 19 och

avslår motion

2016/17:2234 av Eva Lindh m.fl. (S).

Ställningstagande

Folkhögskolorna har en god spridning runt om i landet och de bidrar med värdefulla utbildningsinsatser. Inte minst är folkhögskolor bra på att motivera elever som avslutat en kurs eller ett program att fortsätta studera inom folkhögskolan. Jag anser att folkhögskolorna har stor potential att spela en än viktigare roll i svenskt utbildningsväsende. Därför bör folkhögskolans uppdrag utökas genom att göra det möjligt för fler folkhögskolor att bedriva språkintruktionsprogram för nyanlända på gymnasienivå.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

6. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 5 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Erik Bengtzboe (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 12 och avslår motionerna

2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4,

2016/17:964 av Eva Lindh m.fl. (S) yrkande 1,

2016/17:1010 av Laila Naraghi (S) yrkande 1,

2016/17:1088 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 5,

2016/17:1346 av Hanna Wigh (SD) yrkande 7,

2016/17:2143 av Eva-Lena Jansson (S),

2016/17:2543 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) yrkande 1 och

2016/17:2732 av Emanuel Öz m.fl. (S).

Ställningstagande

Möjligheterna att införa fler teknikmoment i befintliga vård- och omsorgsutbildningar bör prövas. Detta behövs i syfte att höja kompetens i och kunskap om digitaliseringens möjligheter.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

7. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 5 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4 och avslår motionerna

2016/17:964 av Eva Lindh m.fl. (S) yrkande 1,

2016/17:1010 av Laila Naraghi (S) yrkande 1,

2016/17:1088 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 5,

2016/17:1346 av Hanna Wigh (SD) yrkande 7,

2016/17:2143 av Eva-Lena Jansson (S),

2016/17:2543 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) yrkande 1,

2016/17:2732 av Emanuel Öz m.fl. (S) och

2016/17:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

I skolan erbjuds lite, om ens någon, undervisning i frågor som arbetsrätt, arbetsmiljöfrågor och fackligt inflytande. Kunskapsbristen på detta område ökar riskerna för att unga ska utnyttjas på arbetsmarknaden, t.ex. genom otrygga anställningsvillkor i branscher där de anställda domineras av ungdomar och unga vuxna. Arbetsmarknadskunskap bör inkluderas i undervisningen på alla gymnasieprogram.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

8. Nya inslag på de nationella programmen, punkt 5 (L)

av Christer Nylander (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:1088 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 5 och

avslår motionerna

2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 4,

2016/17:964 av Eva Lindh m.fl. (S) yrkande 1,

2016/17:1010 av Laila Naraghi (S) yrkande 1,
2016/17:1346 av Hanna Wigh (SD) yrkande 7,
2016/17:2143 av Eva-Lena Jansson (S),
2016/17:2543 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) yrkande 1,
2016/17:2732 av Emanuel Öz m.fl. (S) och
2016/17:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

När fler vårdbiträden anställs är det samtidigt viktigt att tydliggöra undersköterskornas särskilda kompetens och utbildning ytterligare genom att införa en undersköterskeexamen. Yrkesidentiteten är viktig och en examen är en kvalitetsstämpel på utbildningen.

Regeringen bör vidta åtgärder för att införa undersköterskeexamen på vård- och omsorgsprogrammet.

9. Utvärdering av den kursutformade gymnasieskolan, punkt 6 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Erik Bengtzboe (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Dagens kursgymnasium har funnits sedan mitten på 1990-talet. Kursgymnasiet innebär att eleverna läser kurser och får ett slutbetyg efter varje avslutad kurs. Efter en sådan lång tid anser vi att det finns skäl att utvärdera det kursbaserade gymnasiets svagheter och styrkor och hur det har påverkat elevernas kunskapsresultat.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder för en utvärdering av den kursutformade gymnasieskolan.

10. Ämnesbetyg, punkt 7 (SD, V, L)

av Christer Nylander (L), Robert Stenkvisst (SD), Daniel Riazat (V) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 2,
2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 4 och
2016/17:1377 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvisst (båda SD).

Ställningstagande

På 1990-talet delades gymnasiets ämnen upp i kurser. I stället för ett samlat betyg per ämne ges sedan dess ett betyg för varje kurs. Det finns starka argument mot kursbetygen. Stora viktiga ämnen fragmenteras i korta småkurser. Det gäller att redan tidigt under gymnasiet prestera på toppen av sin förmåga, eftersom ett tidigt kursbetyg inte kan höjas oavsett hur mycket en elev utvecklas senare. Ett återinförande av ämnesbetyg i gymnasiet skulle vara en viktig del i lösningen på flera av de problem som gymnasieskolan i dag står inför.

Regeringen bör lägga fram förslag till riksdagen om att införa ämnesbetyg i gymnasieskolan.

11. Timplan och nationellt examensprov, punkt 8 (L)

av Christer Nylander (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Gymnasiestudier bör avslutas med ett nationellt examensprov. Syftet är att upprätthålla en hög kravnivå och nationell likvärdighet. Provet ska i huvudsak vara skriftligt och omfatta de för varje program och inriktning viktigaste

ämnen. Det ska rättas externt, av censorer utsedda av Skolverket, för att säkra likvärdighet. Provet ska vara vägledande, men inte ensamt avgörande, för betygssättningen. Läraren måste i slutbetyget även göra en bredare bedömning av elevernas kunskaper och prestationer. För urval till högskolan bör slutbetygen användas, precis som i dag, även om det på sikt skulle kunna samordnas med högskoleprovet. På högskoleförberedande program ska provet vara obligatoriskt. På yrkesprogram ska provet genomföras av de som väljer att läsa in högskolebehörighet, men det kan finnas skäl att överväga om det bör inrättas även där och då med praktiska inslag. Utrymme måste finnas för åtminstone en omtenta under gymnasietiden för den som misslyckas. Ett nationellt examensprov kan ersätta flera av dagens nationella prov på gymnasiet.

När timplanen slopades sjönk antalet lärarledda lektioner. Drivkrafterna var besparingar samtidigt som det talades om ”eget ansvar” och ”självstudier”. 16-åringar förväntades ta samma ansvar som universitetsstudenterna. Resultatet blev att utslagningen ökade. En nationell ämnesindelad timplan bör därför återinföras.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

12. Rektorns befogenheter när det gäller avstängning av elever och kommunernas uppföljningsansvar, punkt 9 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Erik Bengtzboe (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 4 och avslår motion

2016/17:1482 av Erik Ottoson (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Det är rektorn på en skola som har det yttersta ansvaret för att skolan är en trygg arbetsplats. Enligt skollagen kan en rektor i grundskolan fatta beslut om att stänga av en elev. I gymnasieskolan får rektorn endast besluta om att stänga av en elev med omedelbar verkan, och kan exempelvis inte besluta om avstängning dagen efter en ordningsstörning. Grundskolerektorer kan också fatta beslut om avstängning självständigt medan en rektor på gymnasiet bara får fatta ett s.k. interimistiskt beslut. Det innebär att det måste fastställas av utbildningsnämnden. Vi anser att rektorer i gymnasieskolan bör ha samma

befogenheter som rektorer i grundskolan när det gäller att upprätthålla ordning och reda på skolan. Vi vill därför att rektorns befogenheter när det gäller avstängning av elever från gymnasieskolan ses över i syfte att förbättra gymnasierektors befogenheter.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

13. Naturbruksprogrammet och särskild behörighet till högskolan m.m., punkt 10 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Erik Bengtzboe (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motion

2016/17:957 av Johanna Haraldsson (S).

Ställningstagande

Skolverket lämnade under våren 2016 förslag om nya inriktningar inom naturbruksprogrammet. Vi anser att det är viktigt att elever på gymnasieskolans naturbruksprogram även i fortsättningen ska ha möjlighet att läsa in särskild behörighet till högskolan.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

14. Kvaliteten på praktikperioder på yrkesprogram och målsättning för simkunnighet, punkt 11 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 3 och

2016/17:731 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Synsättet bakom 1990-talets gymnasiereform när det gäller yrkesutbildningen var att samhället skulle stå för ”allmänutbildningen” och företagen bekosta ”färdigutbildningen” ute på arbetsplatserna. Sedan dess har näringslivet dragit sig ur sitt utbildningsåtagande. Det har resulterat i att yrkesutbildningarna inte motsvarar de krav som ställs i arbetslivet, vilket gjort det svårare för yrkes eleverna att få jobb. Skolans roll är att förmedla breda grundläggande kunskaper som behövs inom respektive yrke. Företagen ska bidra med färdighetsträning, specialisering och företagsspecifika kunskaper. Gymnasieskolan behöver därför komma närmare arbetsplatserna och hitta former för hur arbetsmarknadens parter ska ta större ansvar. Dessutom behöver kvaliteten höjas på de praktikperioder (arbetsplatsförlagt lärande, APL) som eleverna på yrkesprogrammen genomgår under sin utbildning. Innehåll och handledning är idag av mycket varierande kvalitet. Jag anser att om praktiken inte kan tillhandahållas på ett bra sätt bör inte utbildningen få bedrivas. Kan en arbetsplats i sin tur inte erbjuda utbildade APL-handledare ska inte heller någon elev placeras där.

I gymnasieskolans kunskapskrav återfinns inte simkunnighet. Det centrala innehållet beskriver i stället en fördjupning av hantering av nödsituationer i och vid vatten med alternativa hjälpredskap. Många av de äldre elever som nyligen har kommit till Sverige och som därmed har missat de tidiga årskursernas simundervisning saknar simkunnighet. Det är därför viktigt att åtgärder vidtas så att samtliga elever blir simkunniga innan de går ut gymnasiet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt det anförda.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Erik Bengtzboe (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 10. Då det gäller motionsförslag från företrädare från vårt parti hänvisar vi till det senaste ställningstagandet som gjorts av företrädare för vårt parti i motsvarande fråga i betänkande 2015/16:UbU13. Vi vidhåller de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i det sammanhanget men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (C)

Ulrika Carlsson i Skövde (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 10. Då det gäller motionsförslag från företrädare från mitt parti hänvisar jag till det senaste ställningstagandet som gjorts av företrädare för mitt parti i motsvarande fråga i betänkande 2015/16:UbU13. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i det sammanhanget men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 10. Då det gäller motionsförslag från företrädare från mitt parti hänvisar jag till det senaste ställningstagandet som gjorts av företrädare för mitt parti i motsvarande fråga i betänkande 2014/15:UbU10. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 12 (L)

Christer Nylander (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 10. Då det gäller motionsförslag från företrädare från mitt parti hänvisar jag till det senaste ställningstagandet som gjorts av företrädare för mitt parti i motsvarande fråga i betänkande

2015/16:UbU13. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i det sammanhanget men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 12 (KD)

Annika Eclund (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 10. Då det gäller motionsförslag från företrädare från mitt parti hänvisar jag till det senaste ställningstagandet som gjorts av företrädare för mitt parti i motsvarande fråga i betänkande 2015/16:UbU13. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i det sammanhanget men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:174 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om reklamverksamhet inom det svenska skolväsendet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:222 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en god kontakt mellan elever, skolor och vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:230 av Lotta Finstorp m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en handlingsplan för hur vi kan säkra att Sverige utbildar fler hantverkare och hur vi får fram fler hantverksutbildningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:265 av Daniel Riazat m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att alla gymnasieskolans yrkesprogram, inklusive den gymnasiala lärlingsutbildningen, ska ge grundläggande behörighet till högskola, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återinföra ämnesbetygen i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja kvaliteten på de praktikperioder eleverna på yrkesprogrammen genomgår under sin utbildning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetsmarknadskunskap bör inkluderas i undervisningen på alla gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att estetisk verksamhet bör ingå som ett obligatoriskt ämne i alla nationella program i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:413 av Finn Bengtsson och Betty Malmberg (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skolskjutsar för unga med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:425 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lant- och skogsbruksskolornas roll vid utformningen av en livsmedelsstrategi för Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur vi ekonomiskt kan stärka de svenska lant- och skogsbruksskolorna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheterna att ta fram en långsiktig strategi för hur våra lant- och skogsbruksskolor kan bli än mer attraktiva för ungdomar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheterna för Skaraborg att bli ett försöksområde för att stärka lantbruksskolorna och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:731 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket bör uppdras att ge direktiv till huvudmännen om målsättningar för simkunnighet även på gymnasienivå och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:939 av Lars Eriksson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla yrkesprogrammen som är kopplade till byggbranschen för att göra dem mer attraktiva och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:949 av Hanna Westerén m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av branschskolor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:951 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gymnasiet och eftergymnasial utbildning i Västsverige och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:957 av Johanna Haraldsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rätten till lärlingsersättning och genomföra förändringar i förordningen så att elever oavsett utbildningsform behandlas lika och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:958 av Sanne Lennström och Agneta Gille (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga gymnasieprogram bör ge behörighet till högre studier och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:964 av Eva Lindh m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av att ta fram en tydlig struktur för utbildning till yrken inom omsorger och äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1010 av Laila Naraghi (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av att kunna ta körkort på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1071 av Jan Björklund m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gymnasiestudier bör avslutas med ett nationellt examensprov och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nationell ämnesindelad timplan på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dagens kursbetyg bör ersättas med terminsbetyg och slutbetyg i varje ämne och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behörighetskraven till gymnasiets teoretiska program bör höjas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa tvååriga yrkeslinjer som ett komplement till dagens treåriga och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1088 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en undersköterskeexamen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1137 av Jasenko Omanovic och Kristina Nilsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av att uppnå en bättre styrning av vilka gymnasieutbildningar som erbjuds i förhållande till den kommande efterfrågan av arbetskraft på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1271 av Christian Holm Barenfeld (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att se över om alla kommuner kan erbjuda praktik till samtliga elever på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1278 av Christian Holm Barenfeld (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att överväga drogtester i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1346 av Hanna Wigh (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning kring befintliga och framtida utbildningar till yrken inom hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1377 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ämnesbetyg på gymnasiet i stället för kursbetyg och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1379 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra tvåårigt gymnasium för praktiska och estetiska linjer med möjlighet till förlängning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1383 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dela upp individer i introduktionsprogrammet språkintrödnation på gymnasiet efter förkunskaper och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1480 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att se över förutsättningarna för praktik på alla gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1482 av Erik Ottoson (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över åldersgränsen för kommunernas uppföljningsansvar för ungdomar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1822 av Fredrik Schulte m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt sökområde för gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1905 av Margareta B Kjellin (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om slumpvisa drogtestar i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2016 av Robert Hannah och Said Abdu (båda L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur svenska ungdomar lättare ska kunna tillgodogöra sig gymnasiepoäng för gymnasiestudier utomlands, särskilt inom språk, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur svenska ungdomar ska kunna få ta med sig skolpengen när de åker på gymnasiestudier utomlands, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2143 av Eva-Lena Jansson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om likvärdig samhällskunskap i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2234 av Eva Lindh m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka möjligheterna att möta enskilda elevers behov och överlämna viss undervisning inom gymnasieskolans introduktionsprogram för språkinträdning till folkhögskolor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2377 av Roger Hedlund (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa drogtestar i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2445 av Runar Filper m.fl. (SD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa jägarexamen på skolschemat och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2543 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa trafikteori i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2732 av Emanuel Öz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att lära ut fackliga rättigheter och regler om anställningsvillkor och anställningsskydd inom ramen för gymnasieskolans samhällskunskapsundervisning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2954 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för kommunövergripande yrkes- och lärlingsprogram och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att gymnasiets yrkes- och lärlingsutbildningar utökas och breddas och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta fler yrkesutbildningar bli yrkescollege och att lärlingsutbildningarna bör ta fasta på systemet för teknikcollege med företagsrepresentanter i regionala styrgrupper och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komprimera och effektivisera yrkestestetiska tunga utbildningar på gymnasiet så att yrkescertifikat kan nås på kortare tid än i dag och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta branschskolor och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka folkhögskolans uppdrag samt ge möjlighet för fler folkhögskolor att bedriva språkintruktionsprogram för nyanlända på gymnasienivå och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta kommunerna anlita folkhögskolor som utförare av språkintruktionsprogram och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra en snabb väg in på yrkesutbildningar utan gymnasieexamen alternativt med examen på engelska och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3067 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt gymnasieprogram som kombinerar språkintröduktion och yrkesintröduktion och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av kursgymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gymnasieskolans naturbruksprogram även fortsatt ska ha möjlighet att erbjuda elever att läsa in särskild behörighet till högskolan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt se över rektorns befogenheter rörande avstängning av elever från gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3071 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med hur man kan utöka och bredda lärlingsutbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3226 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheterna att införa mer teknikomment i existerande vård- och omsorgsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3372 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt gymnasieprogram som kombinerar språkintröduktion och yrkesintröduktion och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nytt gymnasieprogram som kombinerar språkintröduktion och yrkesintröduktion och tillkännager detta för regeringen.